

Guía Docente				
Datos Identificativos				2024/25
Asignatura (*)	Traballo fin de grao	Código	661G01033	
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Cuarto	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos	Para a defensa e avaliación ter superados o resto dos créditos do Título.			
Departamento	Enfermería			
Coordinación	Souto Fernández, Estela	Correo electrónico	estela.souto@udc.es	
Profesorado	Garcia Fraguela, Berta Souto Fernández, Estela	Correo electrónico	berta.fraguela@col.udc.es estela.souto@udc.es	
Web	campusvirtual.udc.gal/			
Descrición xeral	O Traballo Fin de Grao consiste na realización por parte do alumnado dun traballo individual tutelado no que se apliquen e desenvolvan os coñecementos e habilidades adquiridos durante o período de aprendizaxe do Grao en Enfermería. O Traballo de Fin de Grao pretende posibilitar a preparación para o exercicio profesional e para a iniciación científica. Así, a súa finalidade consiste en que a/o estudante poida afondar en temáticas máis próximas ao seu interese coa orientación de docentes que actúan nesa mesma área.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A10	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
A14	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación, efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
A18	Comprender a metodoloxía de investigación cualitativa en saúde.
A19	Comprender a metodoloxía de investigación cuantitativa en saúde.
A20	Comprender os métodos estatísticos frecuentes en estudos do área de ciencias da saúde.
A21	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
A22	Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os planes de coidados correspondentes.
A23	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar, a calidade e seguridade ás persoas atendidas.
A24	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
A31	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
A32	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos poblacionais, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
A40	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar, proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
A41	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e prever complicacións.
A42	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato.
A43	Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
A44	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións.
A45	Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
A46	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores.
A47	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.

A48	Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos padres ou cuidadores primarios.
A49	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecer e a súa repercusión na saúde.
A50	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
A51	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nas persoas maiores.
A52	Seleccionar as intervencións cuidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
A53	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
A54	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
A55	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
A56	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
A57	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
A58	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
A59	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.
A60	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais.
A61	Integrar os coñecementos, as habilidades e actitudes da enfermaría para dar a atención ás persoas nas diferentes situacións de saúde, baseados nos principios e valores profesionais, competencias de comunicación asistencial, razoamento clínico, xestión clínica e xuízo crítico asociados ás competencias descritas nos obxectivos xerais e as materias que conforman o título e con avaliación final de competencias.
A62	Integrar os coñecementos, as habilidades e actitudes da enfermaría para dar a atención ás persoas nas diferentes situacións de saúde, baseados nos principios e valores profesionais, competencias de comunicación asistencial, razoamento clínico, xestión clínica e xuízo crítico asociados ás competencias descritas nos obxectivos xerais e as materias que conforman o título, en forma de rotatorio clínico independente e con avaliación final de competencias; nos Centros de Saúde, Hospitais e outros centros asistenciais.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar de forma colaborativa nun equipo interdisciplinar.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B7	Comunicarse de maneira efectiva en un entorno de traballo.
B8	Capacidade de análise e sínteses.
B9	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica.
B10	Capacidade para adaptarse ás situacións novas.
B11	Capacidade e habilidade de xestión da información.
B12	Capacidade para organizar e planificar.
B13	Toma de decisións.
B14	Habilidades interpersonais.
B15	Capacidade para comunicarse con persoas non expertas na materia.
B16	Coñecer e apreciar a diversidade e a multiculturalidade.
B17	Fomento de unha 2ª lingua de interese para a profesión.
B18	Desenvolver a capacidade de liderado.
B19	Coñecementos de informática relativos ao ambiente de estudo.
B20	Sensibilidade cara a temas medioambientais.
B21	Implicación na calidade e busca/procura da excelencia.
B22	Capacidade para motivarse e motivar a outros.
B23	Habilidade para traballar nun contexto internacional.
B24	Fomentar e aplicar os dereitos fundamentais e a igualdade entre homes e mulleres.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.

C2	Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
C9	CB1.- Que os estudantes demostraran posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parta da base da educación secundaria xeral, e sólese atopar a un nivel que, si ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda dun campo de estudo.
C10	CB2.- Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos a seu traballo ou vocación de unha forma profesional y posúan as competencias que solen demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
C11	CB3.- Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
C12	CB4.- Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
C13	CB5.- Que os estudantes desenvolveran aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores con un alto grao de autonomía

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Reunir as mellores evidencias científicas disponibles para proporcionar cuidados de enfermaría.	A10	B2	C2
	A18	B3	C3
	A19	B4	C4
	A20	B8	C6
	A21	B11	C9
	A22	B12	C13
	A23	B13	
	A24	B19	
	A32	B23	

<p>Seleccionar un problema obxecto de estudo, desenvolver os procedementos para a súa resolución e realizar a súa defensa.</p>	<p>A14 A18 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A31 A32 A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 A49 A50 A51 A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A59 A60 A61 A62</p>	<p>B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20 B21 B22 B23 B24</p>	<p>C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13</p>
<p>Trasmitir propostas, problemas e solucións a un público especializado.</p>		<p>B1 B2 B4 B7 B8 B9 B10 B11 B12</p>	<p>C1 C3 C4 C5 C6 C8 C10 C11 C12 C13</p>

Contidos	
Temas	Subtemas

<p>O traballo de fin de grao tratará fundamentalmente acerca de temas e aspectos da profesión enfermeira. É un proceso individual onde o estudante deberá optar entre os campos temáticos seguintes para desenvolver os seus estudos:</p> <p>Bloque I: Práctica profesional, ética e legal</p> <p>Bloque II: Educación e bases teóricas e metodolóxicas da enfermaría</p> <p>Bloque III: Prestación e xestión de coidados de enfermaría nos distintos ámbitos da práctica</p> <p>Bloque IV: Comunicación terapéutica e relacións interpersoais</p>	<p>Bloque I</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ética e práctica profesional - Aspectos legais da práctica profesional <p>Bloque II</p> <ul style="list-style-type: none"> - Educación para a saúde - Bases teóricas e metodolóxicas da enfermaría <p>Bloque III</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prestación e xestión de coidados de enfermaría no ámbito hospitalario - Prestación e xestión de coidados de enfermaría no ámbito comunitario - Prestación e xestión de coidados de enfermaría no ámbito sociosanitario <p>Bloque IV</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comunicación terapéutica - Relacións interpersoais. - Relación de axuda
--	---

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	B4 B9 B12 B13 C10 C11 C12 C13	1	0	1
Traballos tutelados	A10 A14 A18 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A31 A32 A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 A49 A50 A51 A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A59 A60 A62 A61 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20 B21 B22 B23 B24 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	0	130	130
Presentación oral	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B11 B12 B13 B21 C1 C3 C4 C12 C13	1	9	10
Atención personalizada		9	0	9
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Actividade que se levan a cabo o inicio do periodo lectivo consistente unha sesión na que se especifican tódolos aspectos necesarios para o correcto desenvolvemento da materia.
Traballos tutelados	<p>Proceso de ensinanza orientado á aprendizaxe dos estudantes mediante a realización de actividades de carácter práctico a través das que se propoñen situacións que requiren ao estudante identificar un problema obxecto de estudo, formulalo con precisión, desenvolver os procedementos pertinentes, interpretar os resultados e sacar as conclusións oportunas do traballo realizado.</p> <p>Os estudantes poderán elixir entre os seguintes tipos de traballos:</p> <p>? Traballo de revisión bibliográfica. Permite aos estudantes identificar, analizar e resumir a literatura existente para determinar o coñecemento actual sobre un tema, área ou problema. Deberá conter os seguintes apartados: resumo, introducción, definición de obxectivos, desenvolvemento, discusión/conclusións, bibliografía.</p> <p>? Deseño proxecto de investigación. Permite aos estudantes realizar o deseño dun estudo co obxectivo de definir coidadosamente cada unha das partes que debe conter un traballo científico. Deberá conter os seguintes apartados: resumo, introducción, definición de hipótese e obxectivos, metodoloxía, limitacións e beneficios, cronograma, memoria económica, consideracións éticas, bibliografía.</p> <p>? Traballos de investigación. Permite aos estudantes explorar, describir e analizar fenómenos relacionados coa actividade profesional. Deberá conter os seguintes apartados: resumo, introducción, definición de hipótese e obxectivos, metodoloxía, resultados, discusión e conclusións, consideracións éticas, bibliografía.</p> <p>? Estudio de caso. Permite aos estudantes realizar a análise minuciosa dun caso para comprender en profundidade o problema de estudo. Deberá conter os seguintes apartados: resumo, introducción, definición de obxectivos, desenvolvemento, discusión/conclusións, consideracións éticas, bibliografía.</p>
Presentación oral	<p>Consistirá na exposición oral dos aspectos mais relevantes do traballo realizado durante un tempo máximo de 10 minutos, poderá axudarse dos medios informáticos e audiovisuais que estime pertinentes. A exposición oral será en galego ou castelán.</p> <p>Con posterioridade terá que atender as preguntas, as aclaracións, os comentarios e as suxestións que puideren formularlle os membros do tribunal de avaliación.</p>

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	A atención personalizada ten como finalidade orientar aos estudantes no desenvolvemento e planificación do traballo, axudar na resolución de problemas e estimular a motivación polo estudo. O seguimento farase de forma individual, de xeito excepcional poderá realizarse en pequenos grupos, ben de maneira presencial ou a través do correo electrónico e Teams.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación

Traballos tutelados	A10 A14 A18 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A31 A32 A40 A41 A42 A43 A44 A45 A46 A47 A48 A49 A50 A51 A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A59 A60 A62 A61 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20 B21 B22 B23 B24 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	Na avaliación teranse en conta os seguintes criterios: - Comunicación escrita. - Relevancia para a actividade de enfermaría. - Desenvolvemento de competencias do título. - Desenvolvemento dos apartados segundo o tipo de traballo elixido - Creatividade, orixinalidade.	80
Presentación oral	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8 B11 B12 B13 B21 C1 C3 C4 C12 C13	Na avaliación teranse en conta os seguintes criterios: - Comunicación oral. - Xestión do tempo - Dominio do contido e pensamento crítico. - Creatividade e calidade da presentación.	20

Observacións avaliación

Para a cualificación final establecerase a media aritmética das cualificacións asignadas ao TFG por cada un dos membros do tribunal. Os mesmos criterios de avaliación para: 2ª oportunidade, adiamento de oportunidade e matrícula parcial. A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na convocatoria en que se cometa: o/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Salamanca-Castro AB (2013). El aeiou de la investigación en Enfermería. FUDEN
  - Montesó-Curto P, Lleixà-Fortuño, M (2017). Investigación en enfermería: teoría y práctica. Tarragona: Publicacions Universitat Rovira i Virgili
  - Polit DF, Beck CT (2018). Investigación en enfermería: fundamentos para el uso de la evidencia en la práctica. L'Hospitalet de Llobregat: Wolters Kluwer
  - Grove SK, Gray J (2019). Investigación en Enfermería: desarrollo de la práctica enfermera basada en la evidencia. Barcelona: Elsevier
  - Argimón Pallas JM, Jimenez Villa J. (2019). Métodos de investigación clínica y epidemiológica. Barcelona: Elsevier
  - Echevarría-Pérez P, Giménez-Fernández M, Giró-Fortmatger MD, Romero-Sánchez JM (2020). Investigación en metodología y lenguajes enfermeros. Barcelona: Elsevier
  - Pino-Casado R, Martínez-Riera JR (2022). Manual para la elaboración y defensa del trabajo de fin de grado en Ciencias de la Salud. Barcelona: Elsevier
  - Escrivá-Gracia J (2023). Investigación clínica y epidemiológica en enfermería: alcanzar la suficiencia e independencia. Madrid: España ediciones Díaz de Santos
  - NANDA Internacional. (2021). Diagnósticos Enfermeros: Definiciones y Clasificación.2021-23. 12 ed.Ed. Elsevier. Madrid
  - Jiménez-Navarro M (2022). Investigación para la salud. Buenos Aires: Editorial Médica Panamericana
  - Flynn MB, Martínez MR, Ackley BJ, Ladwig GB (2023). Manual de diagnósticos de enfermería: guía para la planificación de cuidados. Barcelona: Elsevier
  - Moorhead S, Swanson E, Johnson M. (2024). Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC). Medición de Resultados en Salud.. 7ª Edición. Barcelona. Elsevier
  - Wagner Ch M, Butcher HK, Clarke MF. (2024). Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC). 8ª Edición. Barcelona: Elsevier
  - Mercado FJ, Gastaldo D, Calderon C (2002). Investigación cualitativa en salud en Iberoamerica. Métodos, análisis, ética. . Guadalajara(Mexico): Universidad de Guadalajara
  - Mercado FJ, Gastaldo D, Calderon C (2002). Paradigmas y diseños de la investigación cualitativa en salud. Una antología iberoamericana.. Guadalajara(Mexico): Universidad de Guadalajara
  - Corbeta P. (2003). Metodología y técnicas de investigación social. Madrid:McGraw-Hill/ Interamericana
  - Pedraz Marcos A, Zarco Colón J, Ramasco Gutiérrez M, Palmar Santos AM (2014). Investigación cualitativa. Barcelona: Elsevier
  - Aranzamendi Maria, Lopez-Dicastillo, Vivar Cristina (2021). Investigación Cualitativa. Eunate
- Considerase bibliografía recomendada a especificada nas seguintes materias: Fundamentos de enfermaría, Sistemas de información e comunicación en ciencias da saúde, Bases para a interpretación do coñecemento científico, Ética profesional, marco legal e filosofía do coidado e todas as Enfermarías. Biblioteca Virtual en Salud
- <http://bvs.isciii.es/E/index.php> [Fisterra http://www.fisterra.com/](http://www.fisterra.com/) Centro colaborador español del Instituto Joanna Briggs [https://evidenciaencuidados.isciii.es/recursos-evidencia/institutojoannabriggs/Guía Salud](https://evidenciaencuidados.isciii.es/recursos-evidencia/institutojoannabriggs/Guía%20Salud)
- <http://www.guiasalud.es/home.asp> Universidade de A Coruña. Biblioteca <https://www.udc.es/es/biblioteca/Cochrane> Library <http://www.cochrane.es> Cuiden <https://cuiden.fundacionindex.com/cuiden/Cuidatge> <http://teledoc.urv.es/cuidatge/Medline> <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed> Scielo España <https://scielo.isciii.es/scielo.php> CINAHL <https://biblioteca.ucm.es/enf/cinahl> Enfispo <https://enfispo.es/Trip> Database <http://www.tripdatabase.com/> ACCESO AOS LIBROS ELECTRÓNICOS REFERENCIADOS (DE ACCESO ABERTO A TRAVÉS DA BIBLIOTECA DA UDC): Investigación en enfermería: teoría y práctica (2017): <https://elibro-net.accedys.udc.es/es/lc/bibliotecaudc/titulos/54883> Investigación para la salud (2022): <https://mieureka-medicapanamericana-com.accedys.udc.es/viewer/investigacion-para-la-salud/4> Investigación clínica y epidemiológica en enfermería (2023): <https://www-ebooks7-24-com.accedys.udc.es/stage.aspx?il=33273&pg=&ed=>

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Practicum/661G01032

Materias que continúan o temario

Observacións

Para a defensa e avaliación do TFG o estudiantado debe ter superados o resto dos créditos do Título. - Teranse en conta os principios éticos relacionados

cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais.

- Atendendo ás distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria, nesta materia terase en conta a perspectiva de xénero velando pola non utilización dunha linguaxe sexista na aula, nos documentos desenvoltos na materia e nas actividades clínicas realizadas co alumnado.

- Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas dentro da aula ou no contexto clínico, influíndo na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade.

- Prestará especial atención en detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas.

- Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso idóneo, igualitario e proveitoso á vida universitaria.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías